

Пам'яті В. Л. Найдека

Фізико-технологічний інститут металів та сплавів НАН України (ФТІМС НАН України) з глибоким сумом сповіщає, що 25 березня 2022 року на 85-му році пішов з життя видатний вчений в галузі металургії та матеріалознавства, ветеран Інституту, активний організатор науки, доктор технічних наук, заслужений діяч науки та техніки України, академік Національної академії наук України *Володимир Леонтійович Найдек*.

Він народився у м. Василівка Запорізької області. У 1959 році після закінчення з відзнакою навчання на металургійному факультеті Київського політехнічного інституту Володимир Леонтійович працював асистентом кафедри автоматизації теплових процесів промислових підприємств. Там же навчався в аспірантурі і проводив дослідження, спрямовані на удосконалення теплового режиму мартенівських печей та систем його автоматичного регулювання на Алчевському металургійному заводі. Активна робота та здобуті результати дозволили йому достроково захистити кандидатську дисертацію у 1963 році, присвячену використанню можливостей вдування у сталеплавильну ванну зрідженого кисню замість газоподібного для інтенсифікації роботи металургійних агрегатів. Дослідження у цьому напрямі було продовжено у системі Академії наук України, коли він у 1968 р. перейшов на посаду старшого наукового співробітника в Інститут проблем лиття АН УРСР (нині – ФТІМС НАН України). Було створено унікальну установку та обладнання для подачі зрідженого кисню у ванну 600-тонної мартенівської печі та впроваджено у виробництво технологію вдування.

У 1974 р. В. Л. Найдека було призначено керівником лабораторії плавки та рафінування сплавів, пізніше перетвореної на науковий відділ. Під його керівництвом було виконано комплекс досліджень поведінки домішок, неметалевих включень та газів у високовуглецевому розплаві, створено теорію та технологію рафінування і модифікування чавуну у вихрових потоках із заглибленими високотемпературними газореагентними середовищами; запропоновано новий ресурсозберігаючий процес отримання чавуну та сталі з багаторазовим використанням регенерованих сталеплавильних шлаків, що дозволило істотно знизити вміст сірки та неметалевих включень у сталі.

Важливе місце у роботах В. Л. Найдека займали також дослідження щодо проблеми підвищення властивостей кольорових сплавів, зокрема, алюмінієвих та мідних. Створено принципово новий процес рафінування, заснований на введенні плазмової дуги вглиб розплаву, розроблено основи теорії взаємодії фаз, технологію та обладнання для плазмової обробки кольорових сплавів з одночасною подачею реагентів у високотемпературну

зону заглибленого в розплав плазмового струменя. Ці дослідження лягли в основу його докторської дисертації (1986 р.).

Також проводились дослідження впливу лазерного випромінювання на якість сталей різних типів – перерозподіл легуючих елементів у зоні опромінення, зміну морфології, розмірів та характеру розподілу неметалевих включень. Це дозволило у 2,5-4,0 рази підвищити стійкість сталевих виробів під час роботи в умовах інтенсивного зношування. Вперше за допомогою лазерного опромінення розплаву алюмінію отримано композиційні матеріали з речовин, які не змішуються за інших умов.

Наукові напрацювання В. Л. Найдека знайшли відображення більш ніж у 500 публікаціях, зокрема 10 монографіях. Він – автор понад 120 винаходів та патентів. Серед його учнів – 7 докторів та 15 кандидатів наук.

Багато уваги В. Л. Найдек приділяв науково-організаційній та громадській діяльності. Працюючи з 1979 по 1988 рр. заступником директора Інституту проблем лиття АН УРСР з наукової роботи, а з 1988 р. по березень 2016 р. очолюючи Інститут, він багато уваги приділив зміцненню матеріально-технічної бази інституту, пошуку додаткових джерел фінансування для забезпечення його розвитку за рахунок розширення ділових зв'язків із підприємствами, виходу на зарубіжні фірми. До останнього подиху Володимир Леонтійович активно працював почесним директором та радником при дирекції ФТІМС НАН України.

З метою консолідації зусиль учених та виробничників, які працюють у галузі ливарного виробництва та вирішення найбільш актуальних питань функціонування галузі в умовах економічного спаду за його ініціативою у 1990 р. було створено Асоціацію ливарників України. Тривалий час він був президентом, а потім почесним президентом Асоціації. За його пропозицією у 1993 р. було організовано та проведено міжнародну виставку-ярмарку «Лиття», яка з того часу проводиться щорічно та стала найбільш вагомою виставковою подією у промисловому секторі України за сприянням Торгово-промислової палати Запоріжжя.

В. Л. Найдек входив до складу Бюро Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України, був членом металургійної секції Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Міжвідомчої науково-технічної ради з проблем позапічного оброблення та безперервного розливання сталі, керівником секції за новими матеріалами наукової ради НАН України за високими та критичними технологіями, членом експертної ради НАН України з питань науково-технічної експертизи інноваційних проєктів технологічних парків, очолював спеціалізовану раду з присвоєння вчених ступенів, був головою технічного комітету стандартизації України 177 «Ливарне виробництво», головним редактором науково-технічних фахових журналів «Процеси лиття» і «Метал та лиття України», членом редакційних колегій низки інших наукових видань.

Висока значущість результатів наукової, науково-організаційної, педагогічної та суспільної діяльності В. Л. Найдека підтверджена обранням його академіком НАН України, нагородженням орденами «За заслуги» III, II та I ступеня (повний кавалер), Почесною Грамотою Президії Верховної

Ради УРСР, присвоєнням почесного звання «Заслужений діяч науки та техніки України», присудженням Державної премії України у галузі науки та техніки, премії НАН України імені З. І. Некрасова.

Дирекція, колектив Інституту та редакція Науково-технічного журналу «Металознавство та обробка металів» висловлюють глибокі співчуття рідним і близьким Володимира Леонтійовича. Великий вчений Володимир Леонтійович Найдек є прикладом відданого служіння науці, цілеспрямованості та великої працездатності. Світла пам'ять про нього назавжди залишиться в серцях друзів, колег та учнів.

Пам'яті Ф. М. Котлярського

Фізико-технологічний інститут металів та сплавів НАН України (ФТІМС НАН України) з глибоким сумом повідомляє, що 14 березня 2022 року на 82 році пішов з життя відомий вчений в галузі ливарного матеріалознавства доктор технічних наук, старший науковий співробітник *Франко Мар'янович Котлярський*.

Все своє життя він присвятив ливарному виробництву. Після закінчення ливарного факультету Бердичівського машинобудівного технікуму в 1957 р. Франко Мар'янович працював майстром сталеливарного цеху Бобруйського машинобудівного заводу. Згодом вступив на навчання до Київського політехнічного інституту на інженерно-фізичний факультет, який успішно закінчив у 1967 році.

Подальша наукова діяльність Франка Мар'яновича була тісно пов'язана з ФТІМС НАН України. У 1975 році він захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження процесу формування виливків з алюмінієвих сплавів в залежності від умов живлення», а в 1992 р. – докторську «Процеси утворення і методи зниження фізичної і хімічної неоднорідності виливків з алюмінієво-кремнієвих сплавів». Ф. М. Котлярський – автор 4 монографій, 1 довідника, 210 друкованих праць, 45 винаходів. В його доробку багато впроваджених нових технологій та обладнання.

Під його керівництвом і при безпосередній участі була створена унікальна 4-позиційна автоматизована установка УНДКФ-1 для лиття під низьким регульованим тиском алюмінієвих сплавів в холодні керамічні оболонки, виготовлені за моделями, що виплавляються. Також розроблено технологію виготовлення порожнистих алюмінієвих стрижнів, що виплавляються, поєднаним процесом лиття під низьким тиском (ЛНТ) з

